

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ПІВДЕННО-СХІДНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

05.08.2021.

м. Дніпро

№ 54/27-рк/к

Приватне акціонерне товариство
«Бердянське підприємство
теплових мереж»

Про припинення бездіяльності, яка містить
ознаки порушення законодавства
про захист економічної конкуренції

Адміністративна колегія Південно-східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали дослідження регіональних ринків у сфері теплопостачання, проведеного Відділом досліджень і розслідувань у Запорізькій області Південно-східного міжобласного територіального відділення на виконання доручення Антимонопольного комітету України від 12.08.2020 №13-01/824,

ВСТАНОВИЛА:

1. ПРЕДМЕТ РЕКОМЕНДАЦІЙ

- (1) З метою здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктами господарювання, які здійснюють діяльність на регіональному ринку у сфері теплопостачання, зокрема, постачання теплової енергії, на виконання доручення Антимонопольного комітету України від 12.08.2020 №13-01/824 Південно-східне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (далі - Відділення) провело дослідження діяльності суб'єктів господарювання на зазначеному вище ринку, яким було охоплене, зокрема, приватне акціонерне товариство «Бердянське підприємство теплових мереж».
- (2) Приватне акціонерне товариство «Бердянське підприємство теплових мереж» (далі – ПрАТ «БПТМ», Товариство) (ідентифікаційний код юридичної особи - 05541120, юридична адреса: 71100, Запорізька обл., місто Бердянськ, вулиця Морська, будинок 65/97)).
- (3) ПрАТ «БПТМ» є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в банківських установах, може мати печатку та штампи, торгову марку, зареєстровані знаки для товарів та послуг, бланки, емблеми та інші засоби візуальної ідентифікації.
- (4) Товариство має право від свого імені вчиняти правочини, укладати договори, угоди, контракти, набувати майнові та немайнові права, нести зобов'язання, виступати позивачем, відповідачем, третьою особою у судах, а також мати інші права та обов'язки, що надаються юридичній особі.

- (5) Товариство включено до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, ідентифікаційний код 05541120, основний вид діяльності – постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря (код КВЕД 35.30).
- (6) Надаючи платні послуги, Товариство здійснює господарську діяльність та у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання.

2. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

- (7) З метою здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктами господарювання, які здійснюють діяльність на регіональному ринку у сфері теплопостачання, зокрема, постачання теплової енергії, Відділення були направлені вимоги, у тому числі до ПрАТ «БПТМ» листом від 11.09.2020 № 54-02/2862.
- (8) Отримано відповідь від ПрАТ «БПТМ» листом від 09.10.2020 № 1814.

3. СТАНОВИЩЕ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ НА РИНКУ ПОСТАЧАННЯ ТЕПЛОВОЇ ЕНЕРГІЇ

- (9) У відповідності до пункту 3.1. Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку у редакції, затвердженій розпорядженням Антимонопольного комітету України №49-р від 05.03.2002, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за №317/6605 (далі – Методика), об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

3.1. Об'єкт аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

3.1.1 Суб'єкт господарювання

- (10) Суб'єктом господарювання, який є об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища, є ПрАТ «БПТМ».
- (11) Відповідно до положень статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія – стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).
- (12) Відповідно до частини 1 статті 5 Закону України «Про природні монополії» до сфери діяльності суб'єктів природних монополій відноситься діяльність у сфері транспортування теплової енергії.
- (13) Відповідно до частини 2 статті 5 Закону України «Про природні монополії», зведений перелік суб'єктів природних монополій ведеться Антимонопольним комітетом України на підставі реєстрів суб'єктів природних монополій у сфері житлово-комунального господарства, що формуються національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг, а в інших сферах, в яких діють суб'єкти природних монополій, – національними комісіями регулювання природних монополій у відповідній сфері або органами виконавчої влади, що здійснюють функції такого регулювання до створення зазначених комісій.
- (14) ПрАТ «БПТМ» є суб'єктом господарювання природної монополії та включене до

- зведеного переліку суб'єктів природних монополій з транспортування теплової енергії, зокрема, магістральними і місцевими (розподільчими) тепловими мережами.
- (15) Крім цього, ПрАТ «БПТМ» здійснює свою діяльність на суміжних ринках, відповідно до статті 6 Закону України «Про природні монополії», зокрема, здійснює господарську діяльність з виробництва теплової енергії (крім випадків, коли вона використовується виключно для внутрішньовиробничих потреб) в обсягах, що перевищують рівень, який встановлюється умовами та правилами здійснення підприємницької діяльності з виробництва теплової енергії (ліцензійними умовами); постачання теплової енергії.
- 3.1.2 *Конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.*
- (16) Конкретним товаром, який випускається, постачається, продається Товариством, є постачання теплової енергії, включаючи виробництво, транспортування та постачання теплової енергії.
- 3.2. **Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів, щодо яких має визначатися монополльне (домінуюче) становище**
- 3.2.1 *Перелік товарів, щодо яких має визначатися монополльне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання*
- (17) У відповідності до пункту 4.1. Методики перелік товарів, щодо яких має визначатися монополльне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).
- (18) У відповідності до пункту 4.2. Методики визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін.
- (19) Постачання теплової енергії споживачам Товариство здійснює на підставі укладених договорів.
- (20) Предметом укладених договорів є відпуск споживачам теплової енергії у відповідності з планом тепло-споживання на об'єкти вказані в дислокації.
- (21) З огляду на наведені у договорах умови реалізації та ціни, умови споживання (специфічність розміщення, монтажу, технічного обслуговування), необхідною умовою отримання теплової енергії є приєднання внутрішньобудинкових систем опалення об'єктів споживачів до теплових мереж ліцензіата, тому постачання теплової енергії за споживчими характеристиками (функціональне призначення, фізичні характеристики, технічні та експлуатаційні характеристики) є товаром і не є подібним іншим товарам. Постачання теплової енергії не є взаємозамінним товаром з будь-яким іншим товаром.
- (22) Товаром, щодо якого визначається монополльне (домінуюче) становище ПрАТ «БПТМ», є постачання теплової енергії.
- 3.2.2 *Перелік основних продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів)*
- (23) Основними споживачами постачання теплової енергії виступають фізичні особи та юридичні особи м. Бердянськ, які попередньо уклали в установленому чинним законодавством порядку з ПрАТ «БПТМ» відповідні договори.
- 3.3. **Визначення товарних меж ринку**
- (24) У відповідності до пунктів 5.1 - 5.3 Методики, товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за

- звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (25) Враховуючи, що постачання теплової енергії не є взаємозамінним з будь-яким іншим товаром, а необхідною умовою отримання постачання теплової енергії є приєднання внутрішньобудинкових систем опалення об'єктів споживачів до теплових мереж ліцензіата, споживачі послуги з постачання теплової енергії за звичайних умов не можуть легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (26) Таким чином, товарними межами ринку є постачання теплової енергії у межах території міста Бердянськ та теплових мереж, що перебувають у господарському віданні Товариства.

3.4. *Визначення територіальних (географічних) меж ринку*

- (27) Відповідно до пункту 6.1. Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.
- (28) Отримання постачання теплової енергії можливе лише у суб'єкта господарювання, який провадить господарську діяльність з виробництва, транспортування та постачання теплової енергії на певній території.
- (29) Характерною особливістю взаємодії попиту і пропозиції постачання теплової енергії є неможливість переміщення попиту географічно, оскільки необхідною умовою отримання зазначеного товару є приєднання внутрішньобудинкових мереж опалення споживачів до магістральних та місцевих (розподільчих) мереж централізованого опалення ПрАТ «БПТМ». За межами цих мереж отримання послуги з постачання теплової енергії у Товариства є неможливим.
- (30) Отже, територіальними (географічними) межами ринку постачання теплової енергії, на якому ПрАТ «БПТМ» здійснює господарську діяльність з виробництва, транспортування та постачання теплової енергії є територія міста Бердянська, на якій розташовані теплові мережі, що перебувають у господарському віданні ПрАТ «БПТМ».

3.5. *Проміжок часу, стосовно якого має визначатися становище суб'єктів господарювання на ринку – часові межі ринку*

- (31) У відповідності до пункту 7.1. Методики, часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило, рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару зі сталою структурою.
- (32) Часовими межами ринку постачання теплової енергії визначено опалювальний період 2019/2020 років.

3.6. *Визначення потенційних конкурентів*

- (33) Відповідно до пункту 9.1. Методики потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.
- (34) Фізичні та юридичні особи, бюджетні установи, інші споживачі (споживачі) можуть отримувати постачання теплової енергії тільки у суб'єкта природної монополії, а відповідно до статті 1 Закону України «Про природні монополії» - конкуренція на ринках природних монополій є неможливою.

3.7. *Установлення монопольного (домінуючого) становища ПрАТ «БПТМ»*

- (35) Абзацом другим частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче)

- становище на ринку товару, якщо на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.
- (36) Отже, у розумінні положень абзацу другої частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», ПрАТ «БПТМ» за результатами господарської діяльності за опалювальний період 2019/2020 років займало монополне (домінуюче) становище на ринку постачання теплової енергії в межах території міста Бердянська, де розташовані теплові мережі, що перебувають у господарському віданні ПрАТ «БПТМ».

4. ОБСТАВИНИ, ВСТАНОВЛЕНІ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

4.1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

- (37) Правові засади функціонування ринків у сфері теплопостачання визначаються, зокрема, Законом України «Про теплопостачання» (далі – Закон про теплопостачання); Законом України «Про житлово-комунальні послуги» від 9 листопада 2017 року № 2189-VIII після 01.05.2019 (далі - Закон про ЖКП 2189); Правилами надання послуги з постачання теплової енергії, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 830 (далі – Постанова 830), після 01.05.2019; Правилами користування тепловою енергією, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2007 року № 1198 (далі - Правила 1198), та іншими нормативно-правовими актами.
- (38) Відповідно до статті 6 Закону про теплопостачання, державна політика у сфері теплопостачання базується на принципах забезпечення захисту прав та інтересів споживачів, взаємної відповідальності суб'єктів відносин у сфері теплопостачання за якісне постачання теплової енергії та своєчасну її оплату, сприяння розвитку конкурентних відносин на ринку теплової енергії, встановлення відповідальності суб'єктів теплопостачання за порушення законодавства у сфері теплопостачання.
- (39) Відповідно до статті 5 Закону про ЖКП 2189 до комунальної послуги, зокрема, відноситься **послуга з постачання теплової енергії, постачання гарячої води.**
- (40) Відповідно до пункту 3 частини другої статті 6 Закону про ЖКП 2189 виконавцем комунальної послуги з постачання теплової енергії є теплопостачальна організація.
- (41) Постановою 830 визначені правила, які регулюють відносини між суб'єктом господарювання, що провадить господарську діяльність з постачання теплової енергії, та індивідуальним і колективним споживачем, який отримує або має намір отримати послугу з постачання теплової енергії, та визначають вимоги до якості послуги, одиниці виміру обсягу спожитої споживачем теплової енергії, порядок оплати.
- (42) Відповідно до пункту 4 Постанови 830 послуга з **постачання теплової енергії** надається споживачу **для потреб опалення** або на індивідуальний тепловий пункт споживача для потреб опалення та приготування гарячої води.
- (43) З 1 травня 2019 року в повному обсязі введено в дію Закон 2189, яким змінено не лише назви комунальних послуг, а й змінено підходи до їх надання, обліку, адміністрування, порядку формування та встановлення тарифів.
- (44) **Тарифи на постачання теплової енергії** є однією із істотних умов договорів про надання комунальних послуг, а відтак не можуть бути зміненими уповноваженими органами.
- (45) Повноваженнями зі встановлення тарифів на послуги з постачання теплової енергії централізованого опалення та постачання гарячої води наділені - Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, і органи місцевого самоврядування.

- (46) В умовах запровадження ринку природного газу вартість природного газу для підприємств теплопостачання змінюється майже щомісяця. Зміна ціни газу протягом опалювального періоду може бути як в сторону зменшення, так і в сторону збільшення.
- (47) З початку опалювального періоду 2019-2020 років для підприємств теплопостачання було значно знижено ціну природного газу у порівнянні з тією, що діяла в кінці минулого опалювального періоду та була врахованою у встановлених тарифах на теплову енергію та комунальні послуги.
- (48) При цьому на законодавчому рівні механізмів автоматичного коригування тарифів на послугу з постачання теплової енергії для споживачів, що враховували б такі цінові зміни складових тарифів, передбачено не було.
- (49) Будь-яка зміна вартості природного газу впливає на розмір тарифів на теплову енергію та послугу з постачання теплової енергії для споживачів, оскільки газова складова у структурі собівартості послуг з теплопостачання є найбільшою.
- (50) Однак переглянути діючі тарифи на комунальні послуги, що надаються в умовах дії договорів про надання комунальних послуг, що уклалися до 1 травня 2019 року, тобто до моменту введення в дію нового Закону України «Про житлово-комунальні послуги», на сьогодні, як зазначалося вище, не має можливості.
- (51) У зв'язку з цим, Кабінетом Міністрів України для забезпечення захисту прав споживачів теплової енергії та комунальних послуг в частині **оплати ними справедливої вартості теплової енергії та комунальних послуг**, а також збалансування інтересів суб'єктів господарювання, споживачів та держави, у грудні 2019 року було прийнято постанову від 24 грудня 2019 № 1082 «Деякі питання нарахування (визначення) плати за теплову енергію та послуги з централізованого опалення, централізованого постачання гарячої води для споживачів у зв'язку зі зміною ціни природного газу» (далі – Постанова 1082).
- (52) Згідно з пунктом 2 Постанови 1082, у разі прийняття теплопостачальною організацією (виконавцем послуг із централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води) рішення щодо зміни розміру нарахувань за теплову енергію, послуги з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води споживачам, у зв'язку із зміною для них ціни природного газу протягом опалювального періоду 2019/2020 років, відповідні зміни (починаючи із нарахувань за грудень 2019 року) мають відображатися щомісяця у платіжних документах споживачів, надісланих у місяці, що є наступним за розрахунковим періодом.
 Про прийняте рішення щодо зміни розміру нарахувань за теплову енергію, послуги з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води, теплопостачальна організація інформує споживачів шляхом розміщення інформаційного повідомлення (з наведенням відповідних обґрунтувань) на офіційному веб-сайті органу місцевого самоврядування та/або на власному сайті.
- (53) Даною постановою 1082 внесені зміни до Правил 1198.
- (54) Пункт 35 Правил 1198, яким визначено права теплопостачальної організації, доповнено абзацом такого змісту: «прийняти рішення щодо зміни розміру нарахувань за теплову енергію для споживачів у зв'язку із зміною ціни природного газу, що використовується для виробництва теплової енергії.»
- (55) Також, **Правила 1198 доповнено розділом «Особливості нарахування (визначення) плати за теплову енергію для споживачів у зв'язку зі зміною ціни природного газу для теплопостачальної організації» з таким змістом:**
 «47. У разі зміни для теплопостачальної організації протягом опалювального сезону ціни природного газу (без урахування зміни тарифів на послуги з транспортування та розподілу

природного газу, торговельної надбавки (націнки) постачальника), що використовується для виробництва теплової енергії, теплопостачальна організація може прийняти рішення щодо зміни розміру нарахувань за спожиту теплову енергію для споживачів.

Підставою для зміни розміру нарахувань за спожиту теплову енергію є умова, коли ціна природного газу (без урахування зміни тарифів на послуги з транспортування та розподілу природного газу, торговельної надбавки (націнки) постачальника), придбаного теплопостачальною організацією у відповідному місяці опалювального сезону, є нижчою від ціни природного газу (без урахування зміни тарифів на послуги з транспортування та розподілу природного газу, торговельної надбавки (націнки) постачальника), що врахована у структурі тарифів на теплову енергію, встановлених уповноваженими органами.

49. Різниця в нарахуваннях спрямовується в оплату майбутніх платежів, крім випадку припинення дії договору із споживачем.

За наявності у споживача заборгованості за спожиту теплову енергію сума перерахунку зараховується в рахунок погашення існуючої заборгованості споживача відповідно до черговості її виникнення».

- (56) Отже, враховуючи **вимоги Постанови 1082 та Правил 1198**, зміна розміру нарахувань за теплову енергію здійснюється для всіх категорій споживачів.

4.2. **ФАКТИЧНІ ОБСТАВИНИ**

- (57) У ході здійснення дослідження було з'ясовано наступне:

- (58) Згідно з інформацією ПрАТ «БПТМ» (лист від 09.10.2020 № 1814), на підставі постанови 1082 Товариством було здійснено перерахунки розміру плати для споживачів категорії «населення» протягом опалювального періоду 2019/2020 (починаючи з нарахувань за грудень 2019) із урахуванням коефіцієнтів перерахунків.

- (59) Так, Товариством здійснено перерахунків за теплову енергію за опалювальний період 2019/2020 по категорії споживачів «населення» на загальну суму 24 240,1 тис. грн з урахуванням наступних коефіцієнтів перерахунків: грудень 2019 – 0,80, січень 2020 – 0,89, лютий 2020 – 0,85, березень 2020 – 0,80 (лист Товариства від 09.10.2020 № 1814).

- (60) З наведеного у листі Товариства від 09.10.2020 № 1814 свідчить, що по інших категоріях споживачів «бюджетні установи», «релігійні організації», «інші споживачі (крім населення)» перерахунки розміру нарахувань за теплову енергію у період грудень 2019 - березень 2020 **не проводилися**.

- (61) За інформацією ПрАТ «БПТМ» (лист від 09.10.2020 № 1814), протягом опалювального періоду 2019/2020 по Товариству діяли тарифи на теплову енергію, затверджені рішеннями виконавчого комітету Бердянської міської ради

– від 15.01.2019 № 24 для категорії споживачів «населення» у розмірі - 1806,38 грн/Гкал з ПДВ;

– від 15.01.2019 № 23 для категорії споживачів:

- «бюджетні установи», «інші споживачі (крім населення)» у розмірі - 1950,90 грн/Гкал з ПДВ,
- «релігійні організації» у розмірі - 1806,26 грн/Гкал з ПДВ.

- (62) Окрім того, за інформацією ПрАТ «БПТМ» (лист від 09.10.2020 № 1814), протягом опалювального періоду 2019 - 2020 років, у тому числі у період грудень 2019 року - березень 2020 року, ціна придбання Товариством природного газу при кожному придбанні була єдиною для всіх категорій споживачів, водночас, ціна природного газу, яка врахована у складі вищевказаного тарифу для всіх категорій споживачів, була також однаковою, але перерахунки розміру нарахувань за теплову енергію Товариством проведено тільки для категорії споживачів «населення».

Період	Категорія споживачів	Ціна природного газу, грн/1000 куб. м	
		яка врахована у складі тарифів	за якою придбавало ПрАТ «БПТМ»
Грудень 2019	Населення, бюджетні установи, релігійні організації, інші споживачі	6 235,51	4 276,70
Січень 2020		6 235,51	4 650,00
Лютий 2020		6 235,51	3 948,00
Березень 2020		6 235,51	3 396,00

- (63) З наведеного у таблиці вбачається, що ціна природного газу, яка врахована у складі тарифів по Товариству, була однаковою для всіх категорій споживачів, а також, однаковими були й цінові зміни придбання Товариством природного газу для всіх категорій споживачів.
- (64) Крім цього вбачається, що протягом опалювального періоду 2019/2020 років цінові зміни придбання Товариством природного газу для всіх категорій споживачів у бік зменшення відбувалися щомісяця, а тарифи на теплову енергію для категорій споживачів «бюджетні установи», «релігійні організації», «інші споживачі (крім населення)» протягом даного періоду не змінювалися.
- (65) Таким чином, ПрАТ «БПТМ», всупереч вимог постанови 1082 та Правил 1198 не здійснило перерахунків розміру нарахувань за теплову енергію у період грудень 2019 - березень 2020 таким категоріям споживачів, як «бюджетні установи», «релігійні організації», «інші споживачі (крім населення)».
- (66) Така бездіяльність Товариства може призводити до ущемлення інтересів категорій споживачів, як «бюджетні установи», «релігійні організації», «інші споживачі (крім населення)», оскільки зазначені споживачі були позбавлені можливості розраховуватись за отриману теплову енергію за обґрунтованими цінами.
- (67) У свою чергу, вартість теплової енергії, може впливати на розмір вартості товарів (робіт, послуг) суб'єктів господарювання – споживачів Товариства, зокрема у сферах: торгівлі лікарськими засобами, продуктами харчування, фармацевтичних послуг, медико-санітарної допомоги та навчальних закладів, споживачами яких, в свою чергу, є територіальна громада міста.
- (68) Так, в ході дослідження територіальним відділенням проведено вибіркове опитування споживачів Товариства з постачання теплової енергії – суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у сферах медико-санітарної допомоги та навчальних закладів стосовно договірних відносин, умов споживання теплової енергії, впливу вартості постачання теплової енергії на вартість їх товарів (робіт, послуг), чи здійснено Товариством перерахунки розміру нарахувань за теплову енергію у опалювальному періоді 2019/2020 років.
- (69) У відповідь на зазначені питання опитаними споживачами Товариства з постачання теплової енергії надано інформацію та підтвердні документи (акти та рахунки), відповідно до яких, нарахування Товариством у опалювальному періоді 2019/2020 років здійснено за діючим тарифом, що свідчить про не здійснення перерахунків розміру нарахувань за теплову енергію у даному періоді у зв'язку зі зміною ціни природного газу.
- (70) Як зазначено у листі ПрАТ «Бердянськбуд» СП-7 «Опорядбуд» від 24.06.2021 № 4, вартість теплової енергії є суттєвим чинником, який відображається на вартості його послуг. У разі зменшення теплопостачальником вартості послуг з теплопостачання, вартість його послуг зменшилась би.
- (71) ТОВ «Аква Ера Бердянськ» в листі від 05.07.2021 №07-05-01/21 зазначило, що воно займається роздрібною торгівлею продуктів харчування, напоями, тютюновими виробами, ціна на які формується від ціни постачальника. Підвищення комунальних послуг, в тому

числі й теплової енергії впливає на кінцевий результат підприємства – чистий прибуток. При цьому, здійснення теплопостачальною організацією перерахунків нарахувань плати за теплову енергію у зв'язку зі зміною ціни на природний газ вплинуло б на зниження вартості його товарів.

- (72) За інформацією Державного навчального закладу «Бердянський центр професійно-технічної освіти» (лист від 24.06.2021 № 407) вартість теплової енергії у загальному складі витрат навчального закладу за загальним фондом становить 8%. Джерелом фінансування навчального закладу, в тому числі і витрат на комунальні послуги, є кошти обласного бюджету та (в незначній кількості) кошти закладу освіти.

Згідно з наданими Державним навчальним закладом «Бердянський центр професійно-технічної освіти» рахунками – актами виконаних робіт, його фактичні видатки у опалювальному періоді грудень 2019 року – березень 2020 року становили 743 258 грн, з яких 78% припадає на опалення нежитлової будівлі (ліцею) за незмінним у цьому періоді тарифом 1950,90 грн/Гкал.

За умов проведення Товариством перерахунків розміру нарахувань за теплову енергію у період грудень 2019 року - березень 2020 вказаному закладу з коефіцієнтами, що застосовувались для категорії «населення» (*грудень 2019 року – 0,80, січень 2020 року – 0,89, лютий 2020 року – 0,85, березень 2020 року – 0,80*) то могло бути зменшено використання коштів у тому числі з обласного бюджету у розмірі 96 880 грн:

$$C = 0,78 \times \Sigma (1 - K_i) \times P_i = 0,78 \times [(1 - 0,80) \times 215\,932 \text{ грн} + (1 - 0,89) \times 202\,856 \text{ грн} + (1 - 0,85) \times 123\,800 \text{ грн} + (1 - 0,80) \times 200\,670 \text{ грн}].$$

- (73) Комунальне некомерційне підприємство «Бердянський заклад з надання психіатричної допомоги» Запорізької обласної ради повідомило Відділенню (лист від 16.06.2021 № 1094), що вартість теплової енергії є суттєвим чинником у витратах закладу. Джерелом фінансування на покриття витрат на оплату комунальних послуг, в тому числі теплової енергії на опалювальний період 2019/2020 років, є місцевий бюджет.

Згідно з наданими Комунальним некомерційним підприємством «Бердянський заклад з надання психіатричної допомоги» Запорізької обласної ради рахунками – актами виконаних робіт, його фактичні видатки у період грудень 2019 року – березень 2020 року становили 780 493 грн, змін ціни у вказаний період Товариством не проводилось.

Разом з тим, за умов проведення Товариством перерахунків розміру нарахувань за теплову енергію у період грудень 2019 року - березень 2020 вказаному закладу з коефіцієнтами, що застосовувались для категорії «населення» могло бути зменшено використання коштів у тому числі з обласного бюджету у розмірі 130 157 грн:

$$C = \Sigma (1 - K_i) \times P_i = (1 - 0,80) \times 288\,473 \text{ грн} + (1 - 0,89) \times 190\,925 \text{ грн} + (1 - 0,85) \times 175\,179 \text{ грн} + (1 - 0,80) \times 125\,917 \text{ грн}.$$

- (74) За інформацією Бердянського державного педагогічного університету (лист від 22.06.2021 № 63-07/721), витрати на споживання теплової енергії від загального обсягу витрат установи складають близько 5%. Джерелом фінансування є кошти Державного бюджету України (загальний фонд, власні та інші надходження спеціального фонду).

Згідно з наданими Бердянським державним педагогічним університетом рахунками – актами виконаних робіт, вартість теплової енергії на потреби опалення навчальних корпусів, майстерень, спортзалу у період грудень 2019 року – березень 2020 року становили 1 278 759 грн, змін ціни у вказаний період Товариством не проводилось.

Разом з тим, за умов проведення Товариством перерахунків розміру нарахувань за теплову енергію у період грудень 2019 року - березень 2020 вказаному університету з

коефіцієнтами, що застосовувались для категорії «населення» могло бути зменшено використання коштів у тому числі з обласного бюджету у розмірі 196 776,24 грн:

$$C = \sum (1 - K_i) \cdot \Pi_i = (1 - 0,80) \times 374\,689 \text{ грн.} + (1 - 0,89) \times 409\,400 \text{ грн.} + (1 - 0,85) \times 442\,591 \text{ грн.} + (1 - 0,80) \times 52\,079 \text{ грн.}$$

- (75) За умов існування значної конкуренції на ринку постачання теплової енергії, така бездіяльність Товариства, яка може призвести до ущемлення інтересів споживачів, була б неможливою, оскільки споживачі теплової енергії, внаслідок можливості вибору постачальника теплової енергії, обрали б іншого постачальника з більш сприятливими умовами споживання зазначеного товару.
- (76) У частині першій статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» йдеться про умови функціонування ринку, визнані такими, *«що були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку»*.
- (77) Мета цього положення Закону – врегулювати ті ситуації, в яких через відсутність альтернативних джерел постачання товарів чи послуг, що задовольняли б попит за нормальними цінами та умовами торгівлі, або альтернативних покупців, які могли б придбати достатню кількість таких товарів, а домінуюча компанія стає для покупців або продавців єдиним торгівельним партнером, стосунків з яким неможливо уникнути.
- (78) За таких умов інші суб'єкти господарювання, споживачі потребують спеціального правового захисту від несправедливого ставлення до них, оскільки сам ринковий механізм з адекватним рівнем конкуренції не функціонує і не може захистити їх належним чином.

5. ВИСНОВКИ ВІДДІЛЕННЯ

- (79) Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, зокрема, визнається бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, яка була б неможливою за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (80) Згідно з частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.
- (81) Ураховуючи вище наведене, бездіяльність ПрАТ «БПТМ», яка полягає у **нездійсненні перерахунків розміру нарахувань за теплову енергію у період грудень 2019 року - березень 2020 року таким категоріям споживачів, як «бюджетні установи», «релігійні організації», «інші споживачі (крім населення)»**, у відповідності до постанови Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 № 1082 «Деякі питання нарахування (визначення) плати за теплову енергію та послуги з централізованого опалення, централізованого постачання гарячої води для споживачів у зв'язку зі зміною ціни природного газу» та Правил користування тепловою енергією, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2007 року № 1198 містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку постачання теплової енергії, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, яка була б неможливою за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (82) Відповідно до частини 1 статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» органи Антимонопольного комітету України мають право надавати рекомендації органам влади, органам місцевого самоврядування, органам адміністративно-господарського управління та контролю, суб'єктам господарювання, об'єднанням стосовно припинення

дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють.

Ураховуючи наведене, керуючись статтями 7, 12¹, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3, 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 №32-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за №291/5482, адміністративна колегія Південно-східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає такі обов'язкові до розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Приватному акціонерному товариству «Бердянське підприємство теплових мереж»

припинити бездіяльність, яка полягає у нездійсненні перерахунків розміру нарахунків за теплову енергію у період грудень 2019 року - березень 2020 року таким категоріям споживачів, як «бюджетні установи», «релігійні організації», «інші споживачі (крім населення)», яка містить ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Відповідно до частини другої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Про результати розгляду рекомендацій необхідно повідомити Південно-східне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України у **десятиденний строк** з дня їх отримання.

Відповідно до частини третьої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається.

Голова адміністративної колегії

Члени колегії:

Секретар колегії

Дмитро МЕЛЬНИК

Лариса ГРЕЧАНА

Вікторія ОНІЩЕНКО

Наталія ІГНАТЕНКО

Денис ТИМАРЄВ

Олена ФЕДОРЕНКО